

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2015-2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Radek Tocháček

Sociálně nežádoucí jevy v AČR a jejich prevence

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Víšek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2015-2018

BACHELOR THESIS

Radek Tocháček

Socially undesirable phenomena in the ACR and their
prevention

Prague 2018

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Jiří Víšek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 1. 2. 2018

Radek Toháček

Poděkování

Tímto bych chtěl velmi poděkovat vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Víškovi za jeho odborný, profesionální a velice vstřícný přístup při vedení této práce. Děkuji také své manželce, která mi byla velkou oporou po celou dobu mého studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývala sociálně nežádoucími jevy v Armádě České republiky (dále jen AČR) a jejich prevencí. Jejím cílem bylo popsat čtenářům nejčastěji se vyskytující druhy a formy rizikového chování a s tím spojená preventivní opatření prováděná v rámci rezortu Ministerstva obrany České republiky (dále jen MO ČR). Nejdříve jsme vysvětlili základní pojmy týkající se základní právní terminologie. Dále jsme se věnovali charakteristice jednotlivých fenoménů rizikového chování, které se v AČR nejčastěji vyskytují. Vysvětlení těchto pojmů v obecné rovině jsme doplnili o statistické údaje fenoménů rizikového chování za roky 2013–2016, kterých se dopustili vojáci z povolání (dále jen voják) a civilní zaměstnanci (občanští zaměstnanci). V dalších kapitolách se věnujeme samotné prevenci a preventivní činnosti v AČR a také Vojenské policii, která zde působí nejen na úseku prevence, ale také i v rámci represe. Závěrečnou kapitolu věnujeme postihům příslušníků AČR. Na základě statistických údajů se domníváme, že výskyt rizikového chování v AČR je v dnešní době správně eliminován. Zásadní vliv na správně prováděnou preventivní činnost a případné zamezení výskytu rizikového chování v rezortu MO ČR má v neposlední řadě i samotný přístup a osobní postoj velitelských orgánů v rámci jejich pravomocí vůči svým podřízeným a činnost Vojenské policie.

Klíčová slova

Alkohol, extremismus, korupce, omamně psychotropní látky, opatření, prevence, rizikové chování.

Annotation

This bachelor thesis deals with socially undesirable phenomena in the Czech Armed Forces (hereinafter referred to as ACR) and their prevention. Its purpose is to describe readers most often the types and forms of risk behaviors and associated preventive measures implemented within the Ministry of Defense of the Czech Republic (MoD CR). It explains the basic concepts of basic legal terminology. It also deals with the characteristics of individual phenomena of risk behavior, which are most frequently found in ACR. The explanations of these terms are complementary in general terms statistical data on risk behavior phenomena for the years 2013-2016 were committed by professional soldiers (the soldier) and civilian employees (civil servants). In the following chapters, he deals with the prevention and preventive activities in the ACR and also with the Military Police, which is active not only in the field of prevention but also even under repression. The final chapter deals with penalties of members of the ACR.

Keywords

Alcohol, extremism, corruption, narcotics, psychotropic substances, measures, prevention, risk behavior.

OBSAH

ÚVOD	9
1 VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE	11
1.1 Voják z povolání	11
1.2 Občanský zaměstnanec	12
2 CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNĚ NEŽÁDOUCÍCH JEVŮ	13
2.1 Drogy	13
2.1.1 Drogy v AČR.....	15
2.2 Alkohol	16
2.2.1 Alkohol v AČR	18
2.3 Extremismus	19
2.3.1 Pravicový Extremismus	21
2.3.2 Extremismus v AČR	21
2.4 Korupce.....	23
2.4.1 Korupce v AČR	23
2.4.2 Korupční jednání v AČR	24
3 PREVENCE A PREVENTIVNÍ ČINNOST V AČR	26
3.1 Subjekty primární prevence rizikového chování personálu AČR	26
4 ČINNOST VOJENSKÉ POLICIE V AČR	36
4.1 Vojenská policie působí proti:	36
4.2 Vojenská policie plní tyto úkoly v rámci své působnosti:	37
5 ÚLOHA VOJENSKÉ POLICIE V RÁMCI PREVENCE V AČR	39
6 POSTIHY PŘÍSLUŠNÍKŮ AČR	44
6.1 Postihy vojáků.....	44
6.1.1 Kázeňská pravomoc	45
6.1.2 Kázeňský přestupek	45
6.2 Kázeňské tresty vojáků jsou:	46
6.3 Propuštění vojáka ze služebního poměru.....	46
6.4 Postihy občanských zaměstnanců	48
ZÁVĚR	50

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	52
SEZNAM ZKRATEK	53
SEZNAM TABULEK.....	53

ÚVOD

Autor této práce je příslušníkem Vojenské policie od roku 2002 až do současné doby. Po toto období si prošel řadou systematizovaných míst - od Oddělení dopravní a pořádkové služby, Logistickou podporu až po činnost u Kriminální služby, kde nyní působí na pozici kriminalistického technika. Mimo jiné působil i v zahraničních operacích v Iráku a Afghánistánu, a proto si vybral téma Sociálně nežádoucí jevy v AČR a jejich prevence jako námět k bakalářské práci. Bakalářská práce má za cíl popsat čtenářům nejčastěji se vyskytující druhy a formy sociálně nežádoucích jevů (dnes již nazývané jako rizikové chování) a s tím spojená preventivní opatření prováděná v rámci rezortu MO ČR. Rizikové chování se vyskytuje v každé společnosti, čili i v organizacích a složkách státu jako je AČR. Rizikové chování v rezortu MO ČR mají svá specifika a negativně působí na klíčové kompetence, které zároveň ovlivňují i kvalitu života vojáků a občanských zaměstnanců, včetně jejich rodinných příslušníků. Pro vojáky a civilní zaměstnance (občanské zaměstnance) rezortu AČR je stěžejní vyvarovat se jakémukoliv nežádoucímu jednání a chování s ohledem na skutečnost, že každodenně přicházejí do styku s vojenskou technikou a zbraňovými systémy v řádech milionů korun, hospodaří s finančním rozpočtem rezortu MO ČR, zadávají veřejné zakázky a v neposlední řadě přicházejí do styku s utajovanými dokumenty a strategickými informacemi. Na vojáky je kladena velká psychická a fyzická zátěž, kterou musí každodenně zvládat bez jediného zaváhání. V případě, že jakýmkoliv způsobem poruší zákony, interní normativní akty (vnitřní nařízení, rozkazy, pokyny, základní řády) a jiné právní předpisy, musí počítat například s kázeňským trestem. Pokud se bude jednat o protiprávní jednání dle trestního zákoníku, musí počítat v případě pravomocného odsouzení s ukončením služebního poměru. U občanských zaměstnanců se jedná o potrestání dle zákoníku práce. Rizikovému chování je v současné době důležité především prioritně předcházet a tedy nezbytně se jím nejen zabývat, ale i minimalizovat jeho negativní dopad a klást velký důraz především na jeho prevenci. Řada fenoménů rizikového chování může způsobit velké škody a mohou tak být pro naši společnost ohrožujícím elementem jejího stabilního fungování. Pro vojáky a občanské zaměstnance jsou pak tyto fenomény mnohdy obtěžující a mohou poškozovat i kvalitu jejich denního života. Společnost si proto utváří určité obranné

a ochranné mechanismy a instituce, které se jimi zabývají, hledají efektivní způsob jejich prevence, případně hledají způsoby, jak se s nimi účelně a účinně vypořádat nebo jim předcházet. AČR disponuje kvalifikovanými a proškolenými pracovníky, nejen z řad příslušníků Vojenské policie, kteří se zabývají samotnou preventivní činností, osvětou a řešením přestupků a odhalováním trestných činů v oblasti rizikového chování. V bakalářské práci se pokusím vymezit základní pojmy, které se týkají této problematiky v obecné rovině. V jedné z kapitol se budu věnovat prevenci rizikového chování v rezortu MO ČR. Větší pozornost zaměřím na konkrétní fenomény rizikového chování, které se dle zjištěných případů, řešených Vojenskou policií už jako možné protiprávní jednání, v AČR vyskytují nejčastěji. Dále se pokusím o porovnání rizikového jednání za roky 2013 až 2016 z oficiálních statistik AČR a statistik Vojenské policie, které jsou zveřejněny každoročně ve výroční zprávě, která poskytuje podklady pro statistiky Ministerstvu vnitra České republiky uveřejněné zpětně za předešlý kalendářní rok.¹ Na základě statistických údajů se domnívám, že výskyt rizikového chování v AČR je v dnešní době správně eliminován. Zásadní vliv na správně prováděnou preventivní činnost a případné zamezení výskytu rizikového chování v rezortu MO ČR má v neposlední řadě i samotný přístup a osobní postoj velitelských orgánů v rámci jejich pravomocí vůči svým podřízeným a činnost Vojenské policie.

¹ Statistický přehled kriminality 2013, 2014, 2015, 2016 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.vp.army.cz/soubory-ke-stazeni>

1 VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

1.1 VOJÁK Z POVOLÁNÍ

Příslušník AČR je povinen řídit se zákonem č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. „Vojákem z povolání (dále jen „voják“) je občan, který vojenskou činnou službu vykonává jako svoje zaměstnání. Voják je ve služebním poměru k České republice.“² Podmínkou vzniku služebního poměru je věk uchazeče 18 let, složení vojenské přísahy, politická nestrannost a neangažovanost, trestní bezúhonnost, zdravotní způsobilost k výkonu služby, splnění kvalifikačních předpokladů pro služební zařazení. Služební poměr vojáka vzniká na dobu určitou. Délka trvání služebního poměru vojáka je zpravidla dva až čtyři roky. Po uplynutí této doby je s vojákem služební poměr buď prodloužen na další období, pokud splňuje všechna kritéria pro jim zastávané tabulkové místo, anebo neprodloužen a ukončen. Voják je služebně zařazen na dané tabulkové místo a v průběhu služebního poměru může být přemístěn k výkonu služby podle potřeb AČR nejen na území České republiky, ale může být vyslán do zahraničních operací a to na základě mandátu. Voják může sloužit v AČR na MO ČR, ve vojenských školách, u Vojenské policie nebo ve Vojenském zpravodajství.³ „Voják může v průběhu služebního poměru plnit služební úkoly obranného charakteru v zájmu služby též v orgánech státní správy nebo v právnických osobách a organizačních složkách státu, jejichž zřizovatelem nebo zakladatelem je ministerstvo, anebo v mezinárodních a nadnárodních organizacích nebo orgánech.“⁴ Před přijetím do služebního poměru se musí uchazeč zúčastnit výběrového řízení a je mu založen spis (spisová dokumentace vojáka). Výběrové řízení spočívá v prověření fyzické zdatnosti, kdy je uchazeč do služebního poměru podroben

² Zákon č. 221 ze dne 14. září 1999, o vojácích z povolání, § 2 odst. 1

³ Zákon č. 221 ze dne 14. září 1999, o vojácích z povolání, § 3–5

⁴ Zákon č. 221 ze dne 14. září 1999, o vojácích z povolání, § 6 odst. 2

fyzickému přezkoušení na základě Normativního výnosu Ministerstva obrany České republiky č. 12/2011. Dále je uchazeč podroben psychologickému vyšetření ve vojenských nemocnicích na psychologickém oddělení. Další podmínkou pro přijetí vojáka do služebního poměru je jeho dobrý zdravotní stav, kdy je uchazeč opět vyšetřen ve vojenských nemocnicích. Za zdravotní způsobilost nových uchazečů je zodpovědné oddělení nemocí z povolání a komise, která vyhodnocuje, zda je potenciální uchazeč zdravotně způsobilý pro službu v AČR. Poslední podmínkou je splnění podmínek uvedených v zákoně č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů k získání bezpečnostních prověrek na stupně: **vyhrazené, důvěrné, tajné nebo přísně tajné**. Získání výše daného bezpečnostního stupně je podmínkou pro obsazení každého tabulkového místa v AČR.

1.2 OBČANSKÝ ZAMĚSTNANEC

Občanský zaměstnanec AČR nebo také civilní zaměstnanec rezortu je v pracovně právním poměru v souladu se zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. MO ČR jakožto organizační složka státu uzavírá s občanským zaměstnancem pracovní poměr na základě pracovní smlouvy mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, není-li v tomto zákoně dále stanoveno jinak, na dobu neurčitou nebo podle potřeb rezortu AČR pouze na dobu určitou.⁵ Pro vznik pracovně právního poměru je důležité splnění podmínek ze strany zaměstnavatele v tomto případě organizačního celku rezortu AČR. AČR požaduje po občanském zaměstnanci výpis z rejstříku trestů, doklad o nejvyšším dosaženém vzdělání a potvrzení o zdravotní způsobilosti.

⁵ Zákon č. 262 ze dne 7. června 2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

2 CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNĚ NEŽÁDOUCÍCH JEVŮ

2.1 DROGY

„Drogami nazýváme psychoaktivní látky, které mají rychlý vliv na chování, vědomí a náladu člověka.“⁶

Drogy jsou látky mající vliv především na psychiku člověka. „Jako psychoaktivní označujeme látky, které po aplikaci (např. požití, injekční aplikaci, inhalaci) mění psychický stav, obvykle subjektivně žádoucím způsobem.“⁷ Dle Vágnerové jsou lidé užívající psychoaktivní látky motivováni k tomuto jednání různým původem. Někteří se užíváním těchto látek snaží oddálit své problémy a uniknout tak realitě a posléze jejich řešení. Jiní uživatelé pocítují určité uspokojení, zahánějí tím tak stereotyp, v němž žijí anebo se chtějí jen začlenit do určité skupiny a být tak akceptováni lidmi, pro které je užívání psychoaktivních látek standardním chováním.⁸

Psychoaktivní látka je každá látka, jež po vstřebání do organismu způsobuje ovlivnění duševních procesů a nemusí ještě vyvolávat závislost. **Psychotropní látka** již představuje možné riziko vzniku závislosti. **Droga** je látka, která v obecné rovině může vyléčit z nemoci, ale také zvyšovat nebo snižovat tělesnou a duševní pohodu. V užším a nejpoužívanějším významu droga představuje látku nelegální.⁹

Drtil, popsal drogovou závislost jako „psychický a někdy také fyzický stav, vyplývající ze vzájemného působení mezi živým organismem a drogou, charakterizovaný změnami chování a jinými reakcemi, které vždy zahrnují nutkání brát

⁶ SOCHŮREK, J., *Úvod do sociální patologie*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1, s. 108

⁷ VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vydání, Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9. s. 288

⁸ VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vydání, Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9. s. 288

⁹ VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vydání, Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9. s. 288

drogu stále nebo pravidelně pro její psychické účinky a někdy také proto, aby se zabránilo nepříjemnostem z jejího chybění. Tolerance může nebo nemusí být přítomna. Člověk může být závislý na jedné nebo více drogách.“¹⁰

Dle Sochúrka drogy dělíme na:

- **„Látky centrálně tlumivé** – alkohol, barbituráty, trankvilizéry
- **Opiáty** – opium a jeho deriváty – kodein, heroin, morfin, methadon
- **Stimulantia** – amfetaminy, fenmetrazin, pervitin, kokain, nikotin, kofein
- **Halucinogeny** – LSD, mezkalin
- **Konopí** – marihuana, hašiš
- **Inhalanty (inhalační drogy, sniffing, drogy hloupých)** – organická rozpouštědla a chemikálie
- **Závislosti na lécích** patří mezi nejskrytější formy zneužívání drog.“¹¹

Vliv drog na sociálně deviantní nebo sociálně patologické chování je z hlediska sociální patologie důležitější než dělení drog. Dle Sochúrka dělíme z tohoto hlediska trestnou činnost do pěti skupin:

Organizovaná trestná činnost výrobců a distributorů drog

„Za touto formou stojí většinou v pozadí mocné, na první pohled seriózně se tvářící společnosti, které však takto kryjí zločinecké aktivity a slouží zpravidla jako „pračky“ takto získaných peněz.“¹² V dnešní době těchto „tajných“ laboratoří (varen a pěstíren) přibývá.

Trestná činnost páchaná pod vlivem drog

Pod níž si lze představit trestnou činnost spáchanou ve spojitosti v dopravě, násilné trestné činy, výtržnictví, vandalismus a další mravnostní trestné činy.

¹⁰ DRTIL, J. *Aktuální drogové závislosti*. 1. vydání. Praha: Avicenum, 1978. ISBN 08-067-78. s. 6

¹¹ SOCHŮREK, J., *Úvod do sociální patologie*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1, s. 111

¹² SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie II.*, 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. ISBN 80-7083-495-1. s. 27

Trestná činnost páchaná za účelem získání drogy

Představuje snahu opatřit si finanční prostředky na nákup drogy formou krádeží nebo vloupáním. Lze sem zahrnout i kriminalitu násilnou, tedy loupeže, popřípadě vraždy.

Trestná činnost páchaná na samotných toxikomanech

„Tu lze rozdělit do dvou skupin. První tvoří vydírání, sexuální zneužívání, nucení k prostituci a další formy trestné činnosti, které lze přímo trestně stíhat, protože vykazují znaky příslušných trestných činů. Problematik černého čísla této kriminality včetně důkazních řízení je záležitostí složitou a velmi komplikovanou. Druhá nenese znaky první ve smyslu trestně právním, ale ve své podstatě se jedná o totéž – když uděláš to a to, dostaneš drogu. Zmíněné „to a to“ může být např. i trestné jednání.“¹³

Trestná činnost jako důsledek zneužívání drog

Do této skupiny dříve spadali takzvaní „příživníci“. Z důvodu psychického a mnohdy i fyzického vypětí se vyhýbali práci, ale z důvodu nedostatku finančních prostředků začali páchat trestnou činnost - například kapesní krádeže, krádeže v obchodech a tak dále.¹⁴

2.1.1 DROGY V AČR

Prevence rizikového chování v oblasti nealkoholické toxikomanie v AČR začíná v první řadě už při přijímání uchazečů do služebního poměru, kde jsou tito uchazeči testováni na přítomnost omamně psychotropních látek (dále jen OPL) v organismu v rámci zdravotního vyšetření ve vojenských zdravotnických zařízeních během výběrového řízení dle metodického pokynu pro postup při laboratorním vyšetření stanovení alkoholu (etylalkoholu) v krvi, uvedený ve věstníku Ministerstva zdravotnictví České republiky č. 7/2006 a 6/2008. Od roku 2010 bylo ke **zjištění přítomnosti na OPL vyšetřeno celkem 19 423** laboratorních vzorků (z toho 18 045

¹³ SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie II.*, 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. ISBN 80-7083-495-1. s. 28

¹⁴ SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie II.*, 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. ISBN 80-7083-495-1. s. 27–28

vyšetření mužů - 93% a 1378 vyšetření žen - 7%). Z celkového počtu testovaných vzorků bylo **pozitivních 69**. Z celkového počtu pozitivních vzorků jich bylo **66 zjištěno u mužů**. Priority rezortu ministerstva obrany v této oblasti byly od roku 2010 zaměřeny zejména na požívání alkoholu při výkonu služebních a pracovních činností, na nadměrné požívání alkoholu ve volném čase a na problematiku dopravní nehodovosti spojenou s požitím alkoholu a OPL.¹⁵ Problém s drogami mají většinou nově příchozí vojáci, kteří mají v jistém směru odlišné postoje a názory od zkušených vojáků sloužících delší dobu, kteří již mají bohaté pracovní, ale i životní zkušenosti. V tabulce níže je uveden přehled trestné činnosti v oblasti OPL spáchané vojáky a občanskými zaměstnanci.

Tabulka 1: Trestné činy šetřené Vojenskou policií v souvislosti s OPL za roky 2013, 2014, 2015, 2016 v AČR

Trestné činy	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
§ 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy	1	4	3	3
§ 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy	1	0	0	0

Zdroj:¹⁶

2.2 ALKOHOL

Nejznámější a nejrozšířenější drogou je alkohol, jenž patří mezi centrálně tlumivé látky. Požívání alkoholu v přiměřeném množství společnost většinou toleruje a také pokládá za normální a běžnou součást života. Alkohol zahání úzkost, trému, pocit únavy, nějakou obavu anebo neklid.¹⁷

¹⁵ Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období 2015 – 2019 vydaná pod Čj. 46-5/2014-7542

¹⁶ Statistický přehled kriminality 2013, 2014, 2015, 2016 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.vp.army.cz/soubory-ke-stazeni>

¹⁷ SOCHŮREK, J., *Úvod do sociální patologie*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1. s. 112

Dále můžeme alkohol specifikovat jako „hypnosedativum s krátkodobým účinkem; v malých dávkách zlepšuje náladu, odstraňuje úzkost a napětí“.¹⁸ Má výrazný účinek na centrální nervovou soustavu. Na jednu stranu vyvolává euforii, na druhou stranu zpomaluje reakce. Dále zhoršuje koordinaci pohybů. Ze zažívacího traktu se vstřebává do krve a metabolizuje v játrech. Při koncentraci 0,3 až 0,5 promile alkoholu v krvi nastává pocit uvolněnosti a výše uvedené euforie. Taktéž roste sebedůvěra jedince, zároveň se ale zpomalují motorické reakce. Při koncentraci 1 promile alkoholu v krvi „jsou již sensorické a motorické funkce výrazně narušeny, narušena koordinace pohybů, řeč se stává méně zřetelná, objevují se sklony ke zlosti a agresivitě.“¹⁹ Při koncentraci alkoholu v krvi vyšší než 4 promile může nastat až smrt. Hladina alkoholu v krvi je vždy ovlivněna zejména pohlavím jedince, jeho aktuální hmotností, metabolismem a také rychlostí konzumace alkoholu. V souvislosti s alkoholem často narážíme také na pojem alkoholik a alkoholismus. Termín alkoholik je v poslední době nahrazen termínem osoba závislá na alkoholu, čímž jí vznikají problémy ať už v rodinném, společenském nebo pracovním životě. Spousta osob závislých na alkoholu žije na okraji společnosti, ale jsou mezi nimi i lidé, kteří mají své zaměstnání, rodinu a mnohdy zastávají vysoké pracovní pozice a velmi odpovědná místa. U takových lidí může být spouštěčem pití alkoholu i například psychické přetížení, kdy po požití alkoholu mizí tréma, snižuje se pocit únavy, úzkost nebo nějaká obava či neklid.²⁰ Alkoholismus je „choroba vznikající v důsledku opakovaného, častého a nadměrného požívání alkoholických nápojů; vzniká chorobný návyk, ztráta kontroly nad pitím, dále poruchy tělesného i duševního zdraví, mezilidských vztahů, osobnosti, popř. poruchy psychotické; většina definic dále zahrnuje neschopnost dlouhodobě abstinovat a ztrátu kontroly jako neschopnost dodržet předsevzetí o množství konzumovaného alkoholu, kterému si jedinec před začátkem pití stanovil; může být podmíněn dědičnými předpoklady“.²¹ Existuje mnoho definic alkoholismu. „Velmi obecně lze konstatovat, že **alkoholik je**

¹⁸ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, 1. Vyd. Praha: Portál s.r.o., 2000. ISBN 80-7187-303-X. s. 30–31

¹⁹ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, 1. Vyd. Praha: Portál s.r.o., 2000, ISBN 80-7178-303-X. s. 31

²⁰ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, 1. Vyd. Praha: Portál s.r.o., 2000, ISBN 80-7187-303-X. s. 31

²¹ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, 1. Vyd. Praha: Portál s.r.o., 2000, ISBN 80-7187-303-X. s. 31

člověk, jehož pití působí potíže jemu samému, jeho nejbližšímu okolí i společnosti. Alkoholová závislost vniká tehdy, jestliže spotřeba alkoholu u jedince překračuje míru, kterou toleruje jeho okolí i společnost a jeho spotřeba je tak velká, že poškozuje jeho zdraví, vztahy s okolím i společností.²²

„Vývoj alkoholismu prochází několika fázemi. Nejznámější je Jellinkova stupnice.

Fáze I. – počáteční (iniciální) - člověk začíná pít alkohol většinou k potlačení nepříjemných psychických stavů a zároveň stoupá jak frekvence pití, ta dávky. Zvyšuje se tolerance (více snese).

Fáze II. – varovná (prodromální) - člověk začíná vyloženě vyhledávat alkohol, tedy příležitost k napití. Objevuje se častěji i velmi silná opilost. Zároveň si uvědomuje, že jeho pití je jiné než u ostatních lidí.

Fáze III. – rozhodná (krucióální) - je charakterizována ztrátou kontroly nad pitím, alkohol začíná postiženého zcela ovládat.

Fáze IV. – konečná (terminální) - tolerance k alkoholu se snižuje, objevují se ranní doušky, pití je prakticky celodenní. Postižený opouští zaměstnání, často se mu rozpadá rodina. Někdy se též tato fáze charakterizuje, že **s alkoholem to nejde a bez něj také ne.**²³

2.2.1 ALKOHOL V AČR

Nejrozšířenějším fenoménem rizikového chování příslušníků AČR je užívání alkoholu v souvislosti s řízením motorových vozidel na pozemních komunikacích, ovlivnění alkoholem na pracovišti nebo v jejich volném čase. Problém s alkoholem mají většinou vojáci sloužící deset let a více. Tito vojáci tak pitím alkoholu ve větší míře řeší neustálý psychický nátlak, který je na ně vyvíjen od nadřízených. S alkoholem mají problém i vojáci, kteří se vrátí například ze zahraniční operace (kde bývají zpravidla tři

²² SOCHŮREK, J., *Úvod do sociální patologie*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1. s. 112

²³ SOCHŮREK, J., *Úvod do sociální patologie*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1. s. 112 - 113

až šest měsíců), kde platí tak zvaný „suchý zákon“ a nedokáží se vyrovnat s návratem do „normálního“ života. Tuto změnu, která náhle nastane, nedokáží sami zvládnout, a proto se mnohdy napijí. V souvislosti s alkoholem často řeší své rodinné problémy, životní změny (opuštění partnerem, úmrtí v rodině, samotný návrat a změnu denního režimu v jejich životě) nebo nenadálé situace, které ne vždy vyřeší správně a adekvátně. Pak se svým jednáním pod vlivem alkoholu dostávají za hranici zákona a ve většině případů zcela zbytečně (řízení motorového vozidla, výtržnictví a podobně) V tabulce (viz tabulka 2) jsou uvedeny případy v souvislosti s popisovanou problematikou.

Tabulka 2: Trestné činy a přestupky šetřené Kriminální službou Vojenské policie v souvislosti s požitím alkoholu za roky 2013, 2014, 2015, 2016 v AČR

Přestupky	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
§ 30 Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi	3	9	3	1
Trestné činy	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
§ 274 Ohrožení pod vlivem návykové látky	13	12	10	22
§ 337 Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	1	2	-	-
§ 358 Výtržnictví	3	2	1	6

Zdroj²⁴

2.3 EXTREMISMUS

Vymezení pojmu extremismus je velmi nejednoznačné. Pojí se k němu celá řada definic. Ministerstvo vnitra České republiky využívá ve své koncepční činnosti tuto pracovní definici: **Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky**

²⁴ Statistický přehled kriminality 2013, 2014, 2015, 2016 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.vp.army.cz/soubory-ke-stazeni>

netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku.

Mezi tyto principy patří:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy);
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy);
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy);
- svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy);
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy);
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy);
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod).

Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický, politicko-ekonomický systém. To znamená, že se snaží nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). Náboženský a politický extremismus se ve své násilně formě může stát předpolím terorismu.²⁵

²⁵ Extremismus [online]. [2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/ncoz-extremismus-co-je-extremismus.aspx>

2.3.1 PRAVICOVÝ EXTREMISMUS

Vychází z rasizmu (postoj definovaný jako rasová nenávisť) a xenofobie (strach z cizinců). Je založen na přesvědčení, že v aktuální společnosti existuje nerovnost. Podle ideologie o rasové čistotě (vytvoření společnosti jedné rasy) chtějí zastánci pravicového extremismu vytvořit novou společnost. Mezi klasické projevy pravicového extremismu patří rasismus, antiseminismus (nenávisť vůči židům) s jistými modifikacemi fašismu, neofašismu, nacismu a neonacismu.²⁶

Hrozba extremismu spočívá v:

- oslabování demokracie;
- nerespektování lidských práv a svobod;
- narušování veřejného pořádku;
- cíleném šíření strachu mezi lidmi, kteří nevyznávají jakýkoliv druh extremismu.

Cílem aktivit v oblasti boje proti extremismu je v dlouhodobé perspektivě preventivně působit proti projevům extremismu a eliminovat tak jejich možný výskyt v rezortu MO ČR. Preventivní působení je založené především na informovanosti personálu o existenci soudobého extremismu v České republice. Dále na vymezení extremismu a jeho vztahu k AČR, na rizika přítomnosti extrémistů v rezortu, včasné odhalování extremismu (symbolika, projevy a podobně). Důležité je seznámení se s právní odpovědností (skutková podstata trestného činu, pachatel, spolupachatel, účastník). Seznámení se s povinnostmi vojáků a občanských zaměstnanců při zjištění projevů extremismu a právními důsledky jejich nesplnění.

2.3.2 EXTREMISMUS V AČR

V roce 2010 byl nastaven systém rezortních preventivních aktivit k eliminaci projevů extremismu v rezortu MO ČR. K eliminaci případů, kdy vojáci podporují, propagují nebo sympatizují s extremistickými hnutími, vyšla v platnost novelizace zákona

²⁶ Školící prezentace – Extremismus, mjr. Mgr. Jan ČERMÁK příslušník Vojenské policie školitel a odborník na extremismus v rezortu Ministerstva obrany.

č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, kde kromě propouštění těchto vojáků zavedl tento zákon nově i **ztrátu nároku na výsluhové náležitosti** u takto propouštěných vojáků. V rezortu AČR dosud **nebyl** zaznamenán případ **levicového extremismu**, stejně jako projevy náboženského extremismu. V hodnoceném období za rok 2010 – 2013 byly Vojenskou policií prověřovány případy podezření z protiprávního jednání vojáků související s projevy extremismu. Jednalo se celkem o 37 případů, které měly extremistický podtext.²⁷ Z těchto 37 případů bylo 8 případů šetřeno s podezřením na spáchání trestného činu. V nedávné době byl například zaznamenán a odhalen případ nošení symbolů nacismu na ochranných přilbách příslušníků AČR, kteří byli nasazeni k plnění služebních úkolů v zahraniční operaci v Afghánistánu, o němž informovala i média (rozhlas, televize, tisk a internet). Preventivní činnost rizikového chování v projevech extremismu byla v rezortu AČR zaměřena především na osvětu formou přednášek a školení vojáků a civilních zaměstnanců z řad příslušníků Vojenské policie, kteří jsou zaměřeni na problematiku extremismu. Dále se rezort MO ČR zaměřil v rámci projektu vzdělávání v oblasti prevence kriminality na vzdělávací programy v oblasti extremismu pro vojáky z velitelského sboru všech stupňů, zaměstnance z vedoucích funkcí, psychologická služba, pedagogické pracovníky středních a vysokých vojenských škol, vojáky vysílané do zahraničních operací a hlavní funkcionáře rezortu MO ČR. Vojenské zpravodajství se aktivně podílí a soustředí na odhalování vazeb personálu rezortu MO ČR na extremistické prostředí v České republice, ale i v zahraničí, s cílem získat relevantní informace, na jejichž základě by mohly příslušné orgány MO ČR realizovat účinná opatření k eliminaci činnosti a propagace extremismu v rezortu MO ČR.²⁸

²⁷ Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 – 2019 čj. 46-5/2014-7542 ze dne 28. listopadu 2014

²⁸ Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 – 2019 čj. 46-5/2014-7542 ze dne 28. listopadu 2014

Tabulka 3: Trestné činy šetřené Vojenskou policií v souvislosti s extremismem za roky 2013, 2014, 2015, 2016 v AČR

Trestné činy	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
§ 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka	1	2	0	0
§ 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka	0	1	0	1

Zdroj:²⁹

2.4 KORUPCE

Obecně známým faktem je, že základní příčinou fungování korupce je jakási touha po materiálních statcích, po penězích, úspěchu a kariéře. Tato touha je stabilním hnacím motorem kterékoliv společnosti všude na světě. To ovšem neznamená, že míra a rozsah korupčního jednání je na celém světě stejná. Korupce by se dala také vyjádřit jako zneužití postavení nebo funkce k osobnímu prospěchu – v politice, veřejné správě, hospodářství. Typickými projevy korupce jsou úplatkářství, protěžování a zastrahování.³⁰

2.4.1 KORUPCE V AČR

Oblast boje s korupcí v rezortu MO ČR byla převážně zastřešována Inspekcí Ministra obrany, která zabezpečuje koordinaci rezortního protikorupčního programu. Za oblast boje s korupcí v současné době odpovídá Kabinet ministra obrany. Inspekce ministra obrany dále zajišťuje činnost protikorupční schránky, analyzuje podněty v oblasti boje s korupcí a navrhuje opatření na odstranění korupčních rizik. Inspekce ministra obrany zpracovává rezortní podklady do zprávy o stavu boje proti korupci

²⁹ Statistický přehled kriminality 2013, 2014, 2015, 2016 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.vp.army.cz/soubory-ke-stazeni>

³⁰ CHMELÍK, J., *Pozornost, úplatek a korupce*. 1. vydání. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-434-X. s. 176 - 184

v rezortu MO ČR. Zajišťuje mezirezortní spolupráci s vládními i nevládními organizacemi v oblasti boje s korupcí. Rezort AČR disponuje rezortním interním protikorupčním programem, kde je v souvislosti s ním provozována protikorupční linka MO ČR. Inspekce ministra obrany provádí kontrolní činnost zaměřenou na detekci korupčních rizik a stanovuje návrhy a opatření k jejich minimalizaci. Je rozvíjena spolupráce s rezortními orgány (Odbor dohledu nad akvizicemi MO ČR a Vojenská policie) s mimorezortními orgány (Oddělení boje s korupcí Úřadu vlády České republiky, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality, Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky) a s nestátními neziskovými organizacemi činnými na poli boje s korupcí – Transparency International Česká republika, o. p. s., Oživení, o. s.). Korupční prostředí je v každém organizačním celku rezortu Ministerstva obrany České republiky, vzhledem k tomu, že každý organizační celek disponuje s přidělenými finančními prostředky pro svou činnost. Tuto činnost zabezpečuje oddělení logistiky daného organizačního celku a její příslušníci. Tito osoby zadávají veřejné zakázky na elektronickém tržišti, následně je vyhodnocují a realizují. Toto prostředí je samozřejmě náchylnější na možné korupční jednání. Velkou roli v korupčním jednání mají i dodavatelé a firmy, které se ucházejí o veřejné zakázky vypsané rezortem MO ČR. Z jejich strany, dochází k ovlivňování jednotlivých vypsaných výběrových řízení cestou zadavatele a to jsou právě ti jednotliví příslušníci logistiky jednotlivých organizačních celků, kteří musí čelit tomuto ovlivňování. Korupce se netýká jen vypsaných veřejných zakázek, ale také odprodeje movitého a nemovitého majetku rezortu MO ČR. Byl zaznamenán i případ, kdy vysoce postavený nadřízený, posílal přednostně za úplatu své podřízené do zahraničních operací, kde si samozřejmě vojáci vydělají větší obnos finanční hotovosti oproti službě v České republice.

2.4.2 KORUPČNÍ JEDNÁNÍ V AČR

Korupční jednání vojáků je v dnešní uspěchané době celkem velký problém. AČR má v současné době nastaveno logistiku tak, že se velká část materiálu a služeb objednává dodavatelskou cestou výběrových řízení v elektronickém tržišti. To znamená, že AČR utratí v civilním sektoru obrovské sumy. Zde je velký prostor pro korupční jednání. Vojenská policie vyhledává skrytou trestnou činnost a snaží se prověřovat

zakázky většího rozsahu nebo v případě podnětu nebo poznatku, jakékoli výběrové řízení. V tabulce 4 jsou uvedeny případy trestných činů spáchaných vojáky a občanskými zaměstnanci rezortu MO ČR v souvislosti s korupčním jednáním.

Tabulka 4: Trestné činy šetřené Vojskou policií v souvislosti s korupčním jednáním za roky 2013, 2014, 2015, 2016 v AČR

Trestné činy	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
§220 Porušení povinnosti při správě cizího majetku	5	1	1	1
§ 256 Sjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě	2	4	1	2
§ 329 Zneužití pravomoci úřední osoby	0	1	1	0
§ 331 Přijetí úplatku	1	0	0	0
§ 332 Podplácení	0	0	0	1

Zdroj³¹

³¹ Statistický přehled kriminality 2013, 2014, 2015, 2016 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.vp.army.cz/soubory-ke-stazeni>

3 PREVENCE A PREVENTIVNÍ ČINNOST V AČR

AČR je velká státní organizace, která má vydanou koncepci primární prevence rizikového chování personálu rezortu MO ČR na období let 2015 – 2019. Tento dokument popisuje ve střednědobém časovém horizontu základní východiska a směry v řešení problematiky primární prevence rizikového chování u personálu rezortu MO ČR. Tato koncepce vychází z právních předpisů a usnesení vlády České republiky pro oblast protidrogové politiky, prevence kriminality, boje proti extremismu a boje s korupcí.

Cílem této koncepce je minimalizovat vznik rizikového chování a snížit míru výskytu rizikového chování u personálu rezortu MO ČR. Tedy předcházet, minimalizovat a eliminovat aktuální výskyt rizikového chování, které může ohrožovat personál, rezortní majetek a bojeschopnost vojenských útvarů. Dále pak orientovat zaměstnance rezortu ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování, psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací.

3.1 SUBJEKTY PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ PERSONÁLU AČR

Rezortní komise je kolektivním, poradním, koordinačním a iniciujícím orgánem ministra obrany k řešení otázek prevence rizikového chování v rezortu MO ČR.

Sekce personální ministerstva obrany zpracovává rezortní koncepci primární prevence rizikového chování a vnitřní předpisy k její realizaci. Zastupuje rezort MO ČR v mimorezortních orgánech, výborech a pracovních skupinách zřizovaných v oblasti protidrogové politiky, prevence kriminality, boje proti extremismu. Realizuje kontrolní činnost v oblasti prevence rizikového chování v rezortu MO ČR.

Agentura personalistiky AČR odborně a metodicky řídí realizaci úkolů humanitní služby. Plánuje a vyčleňuje finanční prostředky na jejich realizaci.

Vojenská policie kromě působnosti jí dané zákonem č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů, působí na úseku prevence rizikového chování, vede statistiku výskytu rizikového chování v oblasti kriminality.

Inspekce ministra obrany koordinuje ochranu lidských práv v MO ČR. Podílí se na kontrolní činnosti v oblasti prevence rizikového chování.

Kabinet ministra obrany zpracovává koncepci boje s korupcí v rezortu MO ČR. Provozuje protikorupční linku MO ČR, ve spolupráci s Univerzitou obrany a Úřadem vlády České republiky zpracovává návrh systematického protikorupčního vzdělávání.

Velitelství výcviku – Vojenská akademie zabezpečuje vzdělávání vojáků v oblasti primární prevence rizikového chování v rámci výcviku a kariérního vzdělávání.

Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola MO ČR v Moravské Třebové zabezpečuje vzdělávání žáků v oblasti prevence rizikového chování v souladu se školními vzdělávacími programy.

Univerzita obrany systémově vzdělává vojáky - studenty v oblasti prevence rizikového chování. Realizuje vzdělávací programy pro lektory prevence rizikového chování a pracovníky zabezpečující preventivní aktivity.

Vedoucí organizačních celků rezortu MO ČR zabezpečují a odpovídají za realizaci úkolů preventivního programu a preventivních aktivit ve své působnosti. Vytvářejí důstojné sociální a pracovní prostředí a přispívají ke zkvalitnění života svých zaměstnanců.

Komise pro prevenci rizikového chování vojenského útvaru je poradní a koordinační orgán vedoucího organizačního celku rezortu MO ČR, který je zřízený k řešení této problematiky. Složení komise a její úkoly jsou stanoveny ve vnitřním rozkaze velitele č. 1 nebo vedoucího organizačního celku rezortu MO ČR.

Metodik prevence je určený člen komise prevence rizikového chování, který provádí analýzu zájmů vlastního personálu. Dle toho jsou tvořeny projekty prevence rizikového jednání.

Lektor prevence rizikového chování je vyškolený voják nebo zaměstnanec rezortu MO, který zajišťuje osvětu a vzdělávání personálu v oblasti prevence rizikového chování. Provádí přednáškovou činnost v celém rezortu MO ČR. Účastní se odborných zaměstnání ke zvyšování kvality své lektorské činnosti.

Humanitní služba se podílí na tvorbě prevence rizikového chování v rezortu MO ČR. Realizuje, osvětové a vzdělávací aktivity. Poskytuje informační servis personálu rezortu MO ČR. Provádí kontrolní činnost v rezortu MO ČR u organizačních celků v souvislosti s prevencí rizikového chování.

Psychologická služba zabezpečuje osvětu a vzdělávání personálu v oblasti primární prevence rizikového chování, poskytuje rezortu psychologickou pomoc zaměřenou na aktuální stav při řešení náročných situací. Poskytuje psychologické poradenství a metodickou pomoc v rámci své působnosti ostatním subjektům prevence rizikového chování. Podílí se na výběru personálu a zařazování osob na systemizovaná místa v rezortu MO ČR.

Duchovní služba zabezpečuje diskrétní přijetí v těžkých situacích zaměstnanců a jejich rodinných příslušníků. Podílí se na realizaci osvětových a vzdělávacích aktivit v oblasti prevence rizikového chování a na péči organizované pro vojáky po návratu ze zahraničních operací.

Vojenská zdravotní služba se podílí na realizaci vzdělávacích aktivit a úkolů v rámci prevence rizikového chování. Zabezpečuje monitorování situace v oblasti integrované protidrogové politiky v rezortu MO ČR. Stanovuje pravidla a zabezpečuje realizaci laboratorních vyšetření, na zjištění přítomnosti OPL. Organizuje dotazníkové šetření na užívání návykových látek u žáků a studentů vojenských škol. Plní preventivní úkoly v součinnosti s Vojenskou zdravotní pojišťovnou. Zabezpečuje zdravotní služby personálu rezortu MO ČR.

Vojenská tělovýchova se podílí na realizaci úkolů prevence rizikového chování v rámci své působnosti v oblasti aktivního naplnění volného času personálu rezortu MO ČR.

Vrchní a vedoucí praporčíci se podílejí na zabezpečení osvěty a vzdělávání v oblasti prevence rizikového chování, na přípravě a realizaci preventivních aktivit pro nejnižší hodnostní sbory. Analyzují problémy, potřeby a zájmy příslušníků těchto hodnostních sborů. Zabezpečují zprostředkování poradenských činností.

Gestoři prevence rizikového chování v rezortu MO ČR ve své nebo stanovené působnosti monitorují výskyt rizikového chování personálu, koordinují a řídí výkonnou část prevence. Určenými gestory jsou Velitelství pozemních sil, Velitelství vzdušných sil, Velitelství výcviku – Vojenská akademie, Hlavní Velitelství Vojenské policie, Vojenské zpravodajství, Agentura vojenského zdravotnictví, Agentura logistiky, Agentura komunikačních a informačních systémů a Agentura personalistiky.

Prevence rizikového chování příslušníků AČR spadá do kompetence velitelských orgánů organizačních celků ozbrojených sil AČR a hlavními prvky prevence rizikového chování jsou v rezortu MO ČR Agentura personalistiky, duchovní služba, psychologická služba, finanční a vojenská zdravotní služba. Agentura personalistiky, jako organizační celek ozbrojených sil České republiky se řídí organizačním řádem. Agentura personalistiky AČR zabezpečuje plnění úkolů v oblastech plánování potřeb a výstavby lidských zdrojů, doplňování vojenským personálem, občanskými zaměstnanci, realizace procesu řízení služebních kariér vojáků z povolání, hodnocení profesních kvalit vojáků z povolání, vzdělávání, personální evidence, utváření zdravého životního stylu, primární prevence. Agentura personalistiky je řídicím, odborným, metodickým a výkonným orgánem ke kompletní realizaci úkolů personalistiky a humanitní služby. Je přímo podřízena náčelníku Generálního štábu AČR. Dále zabezpečuje personální působnost vůči občanským zaměstnancům, vojákům, vojákům v aktivní záloze. Pod Agenturu personalistiky spadá oddělení humanitní služby. Mezi hlavní oblasti a úkoly Oddělení humanitní služby patří:

V oblasti primární prevence rizikového chování personálu:

- odpovídá za podporu realizace programů prevence rizikového chování a poskytuje odbornou a metodickou pomoc u organizačních celků AČR;
- realizuje kontrolní činnost v oblasti prevence rizikového chování;

- realizuje analytickou činnost, navrhuje preventivní programy a poskytuje informační servis v oblasti prevence rizikového chování;
- stanovuje obsah výuky a výcviku zaměřeného na získávání odborné způsobilosti pro výkon činnosti lektorů a metodiků prevence rizikového chování a odpovídá za jejich přípravu;
- vytváří a realizuje centrálně zabezpečované vzdělávací projekty prevence rizikového chování v organizačních celcích armády České republiky, vojenských školách, Vojenské policii a Vojenském zpravodajství;
- plánuje a vyhodnocuje čerpání finančních prostředků vynakládaných na aktivity prevence rizikového chování;
- podílí se na přípravě, rozpracování a realizaci koncepce rizikového chování;
- podílí se na realizaci § 59 odst. 2 písm. h) a odst. 4 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, § 16, § 106, § 113 odst. 4 písm. j) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 379/2005 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (byl nahrazen zákonem č. 65/2017 o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek ze dne 19. ledna 2017);
- spolupracuje s občanskými sdruženími a jinými nevládními organizacemi působící v oblastech prevence rizikového chování;
- ve spolupráci s Univerzitou obrany Brno, oddělením expertních služeb pro oblast lidských zdrojů, odborem operační psychologie Agentury vojenského zdravotnictví a mimorezortními odbornými výzkumnými pracovišti a agenturami koordinuje aplikovaný výzkum a provádí šetření v oblastech souvisejících s humanitní službou.

V oblasti produkční a agenturní činnosti

- podporuje kulturní, společenské, prezentační zájmové a jiné plánované akce ve prospěch organizačních celků rezortu AČR, vojenských škol, Vojenské policie a Vojenského zpravodajství;
- koordinuje činnost, poskytuje odbornou a metodickou pomoc služebním orgánům humanitní služby a osobám pověřeným úkoly v oblasti humanitní služby, včetně domů armády a posádkových domů armády v organizačních celcích MO ČR, vojenských škol, Vojenské policie a Vojenského zpravodajství;

- plánuje a spravuje finanční prostředky rezortu MO ČR vynakládané na kulturní, společenské, prezentační, zájmové a jiné plánované aktivity v organizačních celcích MO ČR, vojenských škol, Vojenské policie a Vojenského zpravodajství;
- je odborným garantem oblasti kulturní politiky České republiky a MO ČR;
- v souladu s plánem činnosti organizačních celků ozbrojených sil AČR, vojenských škol, Vojenské policie, Vojenského zpravodajství na příslušný kalendářní rok organizuje a řídí rezortní přehlídky, festivaly, plesy a jiné prezentační akce rezortu MO ČR s mezinárodním, celostátním i regionálním významem;
- podle potřeby zajišťuje servis pro organizační celky ozbrojených sil AČR, MO ČR, vojenských škol, Vojenské policie a Vojenské zpravodajství v oblasti agenturní umělecké a jiné programové produkce, spolupracuje s uměleckými agenturami, občanskými sdruženími a jinými nevládními organizacemi s důrazem na Folklorní sdružení České republiky;
- podporuje tvorbu společenských, kulturních a sportovních programů pro činnost zájmových skupin a klubů zaměstnanců ozbrojených sil AČR, MO ČR, vojenských škol, Vojenské policie a Vojenského zpravodajství. Všech kategorií, včetně jejich rodinných příslušníků s důrazem na rozvoj neprofesionálních uměleckých, sportovních a jiných zájmových aktivit, k tomu také vydává metodiky a nařízení.

V oblasti autorského a knihovního zákona

- řídí a odpovídá u organizačních celků ozbrojených sil AČR, MO ČR, vojenských škol, Vojenské policie a Vojenského zpravodajství v oblasti veřejných produkcí za realizaci zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, včetně uzavírání smluv s jednotlivými organizacemi oprávněnými k výkonu hromadné správy autorských práv, distributory zvukových, obrazových a zvukově obrazových nosičů a jiných informačních prostředků materiálního charakteru, včetně centrální úhrady stanovených poplatků vyplývajících z tohoto zákona;
- řídí v ozbrojených silách AČR, v MO ČR, ve vojenských školách, ve Vojenské policii a ve Vojenském zpravodajství realizaci zákona č. 257/2001 Sb., knihovní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zabezpečuje odbornou a metodickou pomoc knihovnám organizačních celků ozbrojených sil AČR, MO, vojenských škol,

Vojenské polici a Vojenskému zpravodajství, včetně provádění kontrolní činnosti, případně má na starosti doplňování vojenských knihoven;

- řídí vybavení úkolových uskupení resortu MO ČR vysílaných k plnění úkolů do zahraničních operací zvukovými, obrazovými, zvukově obrazovými a jinými informačními prostředky materiálního charakteru včetně jejich doplňování a obměňování.

V oblasti Vojenského fondu solidarity

- podílí se na realizaci ustanovení „Dohody o vzájemné spolupráci při nakládání s finančními prostředky veřejné sbírky ve prospěch vojáků, jejich rodinných příslušníků nebo pozůstalých po vojácích“ uzavřené mezi Českou republikou – Ministerstvem obrany a Charitou České republiky ze dne 9. 3. 2016;
- plní úkoly výkonného orgánu Vojenského fondu solidarity.³²

Hlavním a výkonným prvkem v rámci prevence rizikového chování příslušníků ozbrojených sil AČR jsou jednotliví velitelé a jejich podřízení určené v rámci prevence rizikového chování jednotlivých organizačních celků resortu MO ČR. Řídí se a plní úkoly, v rámci prevence rizikového chování odbornými nařízeními Agentury personalistiky, jakožto nejdůležitější gestor za prevenci rizikového chování v ozbrojených silách AČR. Dále se řídí interními normativními akty, v nichž jsou přesně specifikovány rezortní komise pro prevenci a výkonné orgány vedoucího nebo velitele organizačního celku pro prevenci.

Cílové skupiny prevence:

Obecně se za cílovou skupinu prevence považuje veškerý personál ozbrojených sil AČR a jeho rodina. Za cílové skupiny prevence s vyšší mírou rizikového chování se v resortu MO ČR považují:

³² Organizační řád Agentury personalistiky Armády České republiky ze dne 17. února 2015 vydaný pod čj. 15-32/2014-1122

- vojáci, kteří jsou z důvodu služebního zařazení odloučení od rodin;
- vojáci vysílání do zahraničních operací a jejich rodiny;
- vojáci - studenti Univerzity obrany;
- žáci Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO ČR v Moravské Třebové;
- státní zaměstnanci, zaměstnanci ve správním úřadu a občanští zaměstnanci, kteří jsou z důvodu služebního nebo pracovního zařazení odloučení od rodin.

Cílem aktivit prevence kriminality je snižování míry a závažnosti trestné činnosti, jejich příčin, následků a zvyšování pocitu bezpečí. Prevence kriminality zahrnuje veškerá opatření ke snižování rizika výskytu trestných činů, jejich důsledků pro jednotlivce a společnost. Každý vedoucí nebo velitel organizačního celku ozbrojených sil AČR má za povinnost uveřejnit ve svém rozkaze velitele č. 1 příslušnou komisi odpovědnou za plnění úkolů v rámci prevence rizikového chování příslušníků daného organizačního celku rezortu MO ČR. Velitel nebo vedoucí organizačního celku ozbrojených sil AČR by měl zabezpečit realizaci plnění úkolu minimálního preventivního programu prostřednictvím výkonného orgánu spočívající v:

- sledování výskytu rizikového chování a přijímání opatření k jeho eliminaci;
- zpracovávání hlášení o výskytu závažných projevů rizikového chování a jeho postoupení resortní komisi;
- realizování vzdělávací aktivity v oblasti prevence;
- školení nově příchozích příslušníků v problematice extrémismu, kriminálně rizikového chování, látkových a nelátkových závislostí;
- v povinnosti organizovat v rámci své působnosti vzdělávání personálu v oblasti prevence a to v rozsahu minimálně čtyř vyučovacích hodin.

Vedoucí - velitel organizačního celku ozbrojených sil AČR by měl zabezpečit pro personál v rámci své působnosti realizaci jednoho z témat doporučených resortní komisí pro prevenci rizikového chování. O účasti personálu na stanoveném vzdělávání (školení) je povinnost vést evidovaný záznam (například třídní kniha, presenční listina a podobně.). Pokud není velitel nebo vedoucí organizačního celku schopen zabezpečit

minimální školení cestou svých podřízených, podá písemný požadavek na Agenturu personalistiky, která toto školení zabezpečí cestou svých odborně vyškolených příslušníků rezortu MO ČR. Neprodleně, po ukončení vzdělávací aktivity nebo školení na prevenci rizikového chování, zašle elektronicky vedoucí organizačního celku vyhodnocení Agentuře personalistiky AČR ve stanoveném vzoru a podle jasně stanovených kritérií (jednotné tabulky a formuláře pro jednodušší shromažďování dat).

Vedoucí – velitel organizačního celku ozbrojených sil AČR zabezpečuje taková opatření, jejichž cílem je znesnadnění spáchání trestného činu a zvýšení rizika pro pachatele, že bude dopaden a potrestán a minimalizuje zisky z trestné činnosti. Opatření jsou především zaměřena na odstraňování konkrétních příležitostí, podmínek a situací, které vedou příslušníky organizačního celku MO ČR k protiprávnímu jednání (například organizační, ekonomická, technická a režimová ochrana).

Vedoucí - velitel organizačního celku ozbrojených sil AČR nebo jim určená pověřená osoba, dozorčí posádky nebo dozorčí vojenského útvaru může vyzvat své podřízené, vojáky z povolání nebo občanské zaměstnance k orientačnímu a k odbornému lékařskému vyšetření ke zjištění přítomnosti alkoholu nebo jiných návykových látek v souladu s právními předpisy, například § 99 písm. b) zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, nebo § 20 odst. 1 písm. a) zákona č. 65/ 2017 Sb. o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Orientační vyšetření ke zjištění jiné návykové látky (OPL) smí vykonávat výhradně Vojenský policista.

Orientační vyšetření na přítomnost alkoholu u dané osoby nebo vojáka z povolání se provádí certifikovaným a kalibrovaným přístrojem stanoveným ve vyhlášce č. 345/2002 Sb., kterou se stanoví měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu, ve znění pozdějších předpisů.

Odborné lékařské vyšetření obsahu alkoholu nebo jiných návykových látek u občanských zaměstnanců nebo vojáků z povolání zabezpečují vojenská zdravotnická zařízení (posádkové ošetrovny). Vojenská zdravotnická zařízení poskytnou vyšetření na základě dožádání velitele nebo vedoucího organizačního celku nebo jim pověřených příslušníků útvaru. Zdravotnická zařízení AČR v této souvislosti postupují

dle „Metodického pokynu pro postup při laboratorním vyšetření stanovení alkoholu (etylalkoholu) v krvi uvedený ve věstníku Ministerstva zdravotnictví České republiky č. 7/2006 a 6/2008.“

Odborné lékařské vyšetření ke zjištění jiné návykové látky se provádí povinně u každého vojáka z povolání, který nastupuje do základního kurzu a u každého vojáka z povolání před a po jeho návratu ze zahraniční operace mimo území České republiky. Vyšetření je zaměřeno především na opiáty, metamfetamin, amfetamin, extáze a podobné deriváty. Dále to jsou cannabinoidy (aktivní složka THC, aktivní metabolit). Opiáty (heroin, morfin, kodein) jsou další drogou podléhající testování a v neposlední řadě je to kokain (metyl benzoyllecgonin). Velitel nebo vedoucí organizačního celku ozbrojených sil AČR je povinen bezodkladně informovat Vojenskou policii cestou stálého operačního dozorčího příslušného teritoriálního velitelství o každém případě, kdy je zjištěné požití alkoholu nebo jiných návykových látek.³³

³³ Rozkaz Ministra obrany č. 56 ze dne 29. května 2015 a Primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany.

4 ČINNOST VOJENSKÉ POLICIE V AČR

Vojenská policie je organizační složkou v ozbrojených silách České republiky, která ve struktuře AČR přímo podléhá pod MO ČR a není součástí struktury Generálního štábu AČR. Je pevně stanovena zákonem č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů, kde je v § 1 zakotveno postavení Vojenské policie.

„Vojenská policie v rozsahu vymezeném tímto zákonem plní úkoly policejní ochrany Ministerstva obrany (dále jen ministerstvo), ozbrojených sil, vojenských objektů, vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo. Vojenská policie je součástí ministerstva.“³⁴ Její působnost je určena na území České republiky při plnění úkolů policejní ochrany ozbrojených sil AČR a dále na území jiných států, pokud má mandát podložený jiným právním předpisem.

4.1 VOJENSKÁ POLICIE PŮSOBÍ PROTI:

a) vojákům v činné službě

b) osobám, které se nacházejí ve vojenských objektech a v prostoru, kde ozbrojené síly plní své úkoly nebo kde se koná vojenské cvičení nebo kde je zajišťována bezpečnost chráněné osoby (chráněný objekt)

c) osobám, které jsou podezřelé, že spáchaly nebo páchají trestné činy nebo přestupky proti vojákům ve vojenském objektu nebo prostoru, kde ozbrojené síly plní své úkoly nebo kde se koná vojenské cvičení, nebo trestné činy nebo přestupky spolu s vojáky nebo proti vojenskému objektu, vojenskému materiálu nebo ostatnímu majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo, pokud tento zákon nestanoví jinak.

³⁴ Zákon č. 300 ze dne 27. září 2013, o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů, § 1

4.2 VOJENSKÁ POLICIE PLNÍ TYTO ÚKOLY V RÁMCI SVÉ PŮSOBNOSTI:

a) odhaluje trestné činy a zjišťuje jejich pachatele a činí opatření k předcházení trestné činnosti

b) působí v řízení o trestných činech jako policejní orgán a šetří přestupky

c) pátrá po hledaných nebo pohřešovaných vojácích a po ztraceném nebo odcizeném materiálu

d) podílí se na ochraně vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo

e) dohlíží na zabezpečování kázně v chráněných objektech a na dodržování kázně vojáků na veřejnosti

f) zajišťuje ochranu vojenských objektů určených ministrem obrany a dohlíží na zajišťování režimu vstupu a vjezdu do vojenských objektů

g) dohlíží nad bezpečností provozu vozidel ozbrojených sil a nad bezpečností provozu ostatních dopravních prostředků v chráněných objektech

h) řídí provoz vozidel na pozemních komunikacích při pohybu vozidel ozbrojených sil na pozemních komunikacích

i) vykonává dohled nad výcvikem a zdokonalováním odborné způsobilosti řidičů vozidel ozbrojených sil a provádí zkoušky odborné způsobilosti žadatelů o řídičská oprávnění

j) schvaluje technickou způsobilost vojenských vozidel

k) zajišťuje ochranu a doprovod ministra obrany a jím určených osob (dále jen chráněná osoba)

l) podílí se na zajišťování ochrany oficiálních delegací České republiky a občanů České republiky v místech nasazení ozbrojených sil AČR mimo území České republiky

m) Zajišťuje ochranu vyčleněných vojenských dopravních letadel pro přepravu ústavních činitelů a ostatních osob využívajících přepravy vojenskými dopravními letadly a vojenských objektů určených pro odbavení a prostor určených ke vzletu a přistání vojenských dopravních letadel

n) zajišťuje na vyžádání bezpečnostním doprovodem ochranu vojenské letecké dopravy a přepravy

o) vede evidence a statistiky potřebné k plnění svých úkolů, zejména evidenci vozidel ozbrojených sil a evidenci případů Vojenské policie

p) Vojenská policie plní úkoly, pokud tak stanoví jiný právní předpis nebo mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu (dále jen mezinárodní smlouva)

q) úkoly Vojenské policie vykonávají vojenští policisté

Vojenský policista, který je určen, jako „policejní orgán“ se dále řídí zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů a dalšími právními normami. Vojenského policistu jako policejní orgán jmenovitě určuje Náčelník Vojenské policie ve svém rozkaze velitele.

5 ÚLOHA VOJENSKÉ POLICIE V RÁMCI PREVENCE V AČR

Jak už bylo v předešlé kapitole zmíněno, jaké úkoly má vojenská policie dané zákonem č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů pokusím se blíže rozvinout a přiblížit v této práci preventivní činnost dle jednotlivých úkolů vymezených v § 4 odst. 1 zákona č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů.

1. § 4 odst. 1 písm. d) - podílí se na ochraně vojenského materiálu a ostatního majetku, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo

Ze strany Vojenské policie se jedná především o fyzickou ochranu muničních základen, kde AČR skladuje střelivo do zbraňových systémů a munici do zbraní, se kterými disponuje. Fyzická ochrana spočívá v nepřetržitém střežení těchto muničních základen, dále pak kontroly vstupů osob a kontroly vjezdů vozidel. Muniční základny jsou vedeny, jako zvláštní režimové pracoviště. Tuto činnost zabezpečuje oddělení ochrany objektů. Střežení je prováděno jak pomocí nejmodernější zabezpečovací elektronické techniky, tak i za použití personálu Vojenské policie a v neposlední řadě služebních psů.

2. § 4 odst. 1 písm. e) – dohlíží na zabezpečování kázně v chráněných objektech a na veřejnosti

Tyto úkoly mají v kompetenci především příslušníci Vojenské policie dopravní a pořádkové služby, příslušníci pohotovostního oddělení, ale i příslušníci oddělení ochrany objektů. Dohlíží na dodržování interních normativních aktů (rozkazy, nařízení, základní řády), kterými se musí řídit vojáci, ale i občanští zaměstnanci nebo civilní osoby nacházející se ve vojenských objektech, které podléhají střežení.

3. § 4 odst. 1 písm. f) – zajišťuje ochranu vojenských objektů určených ministrem obrany a dohlíží na zajišťování režimu vstupu a vjezdu do vojenských objektů

Ochrana vojenských objektů je v kompetenci příslušníků z oddělení ochrany objektů, kteří mají za úkol kontrolu všech příchozích a odchozích osob, dále pak kontrolu vjezdu a výjezdu všech vozidel. Jedná se o objekty MO ČR a Generálního štábu AČR. Další důležité objekty jako například Pražský Hrad a objekty, které využívá prezident České republiky, nejsou v kompetenci střežení Vojenské policie, ale tento úkol plní příslušníci Hradní stráže, kteří spadají do struktury AČR a také ochranná služba policie České republiky.

4. § 4 odst. 1 písm. g) – dohlíží nad bezpečností provozu vozidel ozbrojených sil a nad bezpečností provozu ostatních dopravních prostředků v chráněných objektech

Dohled nad provozem vozidel ozbrojených sil mají za úkol příslušníci zařazení na oddělení dopravně pořádkové služby, kteří kontrolují dodržování zákona č. 361/2000 Sb., o provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Tuto činnost provádí i okrajově příslušníci z oddělení ochrany objektů. Provádějí preventivní činnost na úseku dopravy, dozorcí a strážní služby.

5. § 4 odst. 1 písm. h) - řídí provoz vozidel na pozemních komunikacích při pohybu vozidel ozbrojených sil na pozemních komunikacích

Tento úkol zabezpečuje především oddělení dopravně pořádkové služby. Její příslušníci zabezpečují doprovod kolon vojenských vozidel, které se přesunují na pozemních komunikacích v rámci České republiky. Provádějí doprovod vojenské techniky jak AČR, tak i doprovod techniky cizích armád přesouvajících se nebo pohybujících se na našem území České republiky.

6. § 4 odst. 1 písm. i) - vykonává dohled nad výcvikem a zdokonalováním odborné způsobilosti řidičů vozidel ozbrojených sil a provádí zkoušky odborné způsobilosti žadatelů o řidičská oprávnění

Dohled nad výcvikem je plně v kompetenci příslušníků zařazených na oddělení dopravně pořádkové služby s tím, že se jedná o vyškolené a zkušené specialisty přes dopravu, kde jsou tito Vojenští policisté zkušebními komisaři v oblasti dopravy a splňují podmínky dané Ministerstvem dopravy v této problematice. Jsou oprávněni

vydávat a přezkušovat vojáky, kteří žádají o vydání jak vojenského řidičského oprávnění, tak i o civilní řidičský průkaz ve vojenských autoškolách. Tito Vojenští policisté také provádějí školicí činnost v celém rezortu obrany na úseku dopravy.

7. § 4 odst. 1 písm. j) - schvaluje technickou způsobilost vojenských vozidel

Způsobilost vojenských vozidel je plně v gesci příslušníků dopravně pořádkové služby, kteří vedou evidenci vojenských vozidel.

8. § 4 odst. 1 písm. k) - zajišťuje ochranu a doprovod ministra obrany a jim určených osob (dále jen chráněná osoba)

Tento úkol zabezpečuje pouze a výhradně oddělení ochrany osob, jehož příslušníci musí splňovat vysoké psychické a i fyzické požadavky. Vojenští policisté mají za úkol chránit ministra obrany 24 hodin denně. Jejich činnost je zaměřena převážně na prevenci a předcházení možného útoku na ministra obrany nebo jím určených osob.

9. § 4 odst. 1 písm. l) - podílí se na zajišťování ochrany oficiálních delegací České republiky a občanů České republiky v místech nasazení ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky

Zajišťování ochrany oficiálních návštěv má na starosti oddělení doprovodů. Opět tito příslušníci musí splňovat vysoké kvalifikační předpoklady jak psychické, tak i fyzické. Jejich úkolem je ochrana a doprovod zahraničních delegací a návštěv, ale také ochrana Českých delegací v bezpečnostně nestabilních destinacích, ve kterých je doprovází a zabezpečují jejich ochranu. Při plnění úkolů preventivně předchází možným útokům nebo ohrožení doprovázených osob.

10. § 4 odst. 1 písm. m) - zajišťuje ochranu vyčleněných vojenských dopravních letadel pro přepravu ústavních činitelů a ostatních osob využívajících přepravy vojenskými dopravními letadly a vojenských objektů pro odbavení a prostor určených ke vzletu a přistání vojenských dopravních letadel

Úkol ochrany letů a střežení prostor pro odbavení má v kompetenci oddělení ochrany letiště. Jsou odpovědní za bezpečnost cestujících i celé posádky letadla, ve kterém vykonávají ochranu. S tím souvisí i kontrola všech zavazadel a materiálu, který je v daném letadle přepravován. Mají také za úkol kontrolovat odletový prostor, aby se v něm pohybovali pouze cestující nebo osoby, které byly již zkontrolovány. Tito příslušníci, vykonávají činnost, nejen dle zákona č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů, ale dodržují i mezinárodní zákony a úmluvy týkající se přepravy osob a materiálu v letectví.

11. § 4 odst. 1 písm. n) - zajišťuje na vyžádání bezpečnostním doprovodem ochranu vojenské letecké dopravy a přepravy

Zajišťování ochrany vojenských dopravních letadel a materiálu mají na starosti příslušníci oddělení doprovodů. Opět tito vojenští policisté musí splňovat vysoké kvalifikační předpoklady jak psychické, tak i fyzické. Jejich úkolem je ochrana a doprovod vojenských dopravních letadel převážně se jedná o bezpečnostně nestabilní destinace (Irák, Mali, Afghánistán, Kosovo a jiné).

Pokud máme hovořit o prevenci rizikového chování příslušníků rezortu MO ČR z pohledu a působení Vojenské policie, tak je potřeba říci, že asi největší měrou se na této činnosti podílejí příslušníci dopravně pořádkové služby Vojenské policie, kteří provádí preventivní kontrolní akce zaměřené na, dodržování kázně a pořádku vojáků na veřejnosti, dodržování kázně a pořádku ve vojenských objektech a prostorech, alkoholovou a nealkoholovou toxikománii u příslušníků AČR a civilních zaměstnanců. Jejich činnost je dále zaměřena na omamně psychotropní látky držené personálem MO ČR v prostorech objektů rezortu za použití speciálně vycvičených služebních psů, dodržování zákona 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích ve vojenských objektech, kontrolu režimu vstupu a vjezdu do jednotlivých objektů a zařízení v AČR, kontrola vstupu a vjezdu osob do objektů vojenských útvarů, kontrolou zabezpečení vojenských objektů. Provádí kontrolu dodržování výkonu dozorců a strážní služby dle směrnic a nařízených interních normativních aktů (směrnice pro výkon dozorců a strážní služby, nařízení Náčelníka

Generálního štábu, nařízení Ministra obrany a další). Nedílnou součástí kontrolní činnosti Vojenské policie je i oblast ochrany utajovaných skutečností.

Tabulka 5: Činnost Kriminální služby Vojenské policie za období let 2013 – 2016

Šetřené delikty	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Přestupky	512	499	971	71
Trestné činy	324	174	143	140
Celkem	836	673	1114	211

Zdroj³⁵

Tabulka 6: Činnost Vojenské policie v rámci preventivní činnosti rizikového chování za období let 2013 – 2016

Preventivní kontroly rizikového chování	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Oblast - alkohol	-	-	718	500
Positivní výsledky - alkohol	-	-	23	7
Oblast - OPL	-	-	147	172
Positivní výsledky - OPL	-	-	5	1
Celkem preventivních kontrol	1005	943	865	672
Kontrola osob	-	-	2181	1941

Zdroj³⁶

³⁵ Vojenská policie. Statistický přehled kriminality 2013, 2014, 2015, 2016 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.vp.army.cz/soubory-ke-stazeni>

³⁶ Ministerstvo vnitra České republiky. *Dokumenty – kriminalita* [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx

6 POSTIHY PŘÍSLUŠNÍKŮ AČR

V předešlé kapitole jsem se záměrně nezmínil o činnosti kriminální služby Vojenské policie, vzhledem k tomu, že se myslím, že tato složka Vojenské policie působí z větší části v rámci armády České republiky represivně a s menší měrou preventivně. Kriminální služba Vojenské policie a její příslušníci se především řídí úkoly jim dané **zákonem č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii**, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně znění

§ 4 odst. 1 písm. a) - odhaluje trestné činy a zjišťuje jejich pachatele a činí opatření k předcházení trestné činnosti;

§ 4 odst. 1 písm. b) - působí v řízení o trestních činech jako policejní orgán a šetří přestupky;

§ 4 odst. 1 písm. c) - pátrá po hledaných nebo pohřešovaných vojácích a po ztraceném nebo odcizeném vojenském materiálu nebo po dalších věcech v majetku státu, s nímž je příslušné hospodařit ministerstvo, zpravidla ve spolupráci s Policií České republiky.

Kriminální služba se také podílí na opatřeních k předcházení trestné činnosti a odstraňování příčin a podmínek umožňujících její páchání. Dbá na dodržování interních normativních aktů, jako jsou rozkazy ministra obrany, nařízení, základní řády a vojenské předpisy. Dále se řídí zákony: zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, zákon č. 200/1990 Sb., zákon o přestupcích.

6.1 POSTIHY VOJÁKŮ

Voják je ve služebním poměru vojáka z povolání dle zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání ve znění pozdějších předpisů, kde jsou uvedeny kázeňské tresty a také je zde vyspecifikován důvod zániku služebního poměru voják s povolání.

6.1.1 KÁZEŇSKÁ PRAVOMOC

Kázeňská pravomoc na vojáky je plně v kompetenci velitele organizačního celku rezortu MO ČR na základě § 50 odst. 1,2 zákona 221/1999 Sb., o Vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Kázeňskou pravomocí se rozumí, že velitel organizačního celku rezortu AČR má právo udělovat kázeňské odměny, ale i ukládat kázeňské tresty. Kázeňskou pravomoc má v plném rozsahu prezident České republiky, jakožto vrchní velitel ozbrojených sil AČR a také ministr obrany. Velitel organizačního celku řeší své podřízené vojáky, kteří se dopustily kázeňského přestupku dle § 51 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

6.1.2 KÁZEŇSKÝ PŘESTUPEK

Kázeňský přestupek je takové zaviněné jednání, které je v rozporu s právními předpisy, vojenskými řády, rozkazy nejedná-li se o takové jednání, které má již znaky trestného činu dle trestního práva.

Ukládání kázeňských trestů se řídí § 54 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Velitel organizačního celku rezortu MO ČR může použít k obnovení kázně pouze **vytknutí**, pokud se jedná o méně závažné jednání, trest se neuloží. Při rozhodování o uložení kázeňského trestu by měl velitel organizačního celku AČR přihlížet ke všem okolnostem, k míře zavinění a k dosavadnímu plnění služebních povinností a v neposlední řadě k množství dosud nezahmlazených trestů.

Dle § 55 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů za kázeňský přestupek uloží orgán s kázeňskou pravomocí kázeňský trest nejdříve za dvacet čtyři hodin po jeho spáchání, nejpozději do šedesáti dnů ode dne, kdy se o jeho spáchání dozvěděl. Je-li jednání vojáka, v němž lze spatřovat naplnění skutkové podstaty kázeňského přestupku, předmětem šetření jiného orgánu, počítá se lhůta šedesáti dnů po uložení kázeňského trestu a začíná běžet dnem, kdy se orgán s kázeňskou pravomocí dozvěděl o výsledku tohoto šetření, dopustí-li se voják kázeňského přestupku v zahraničí, dnem následujícím po dni návratu vojáka

ze zahraničí. Za kázeňský přestupek lze uložit trest do jednoho roku ode dne jeho spáchání.

6.2 KÁZEŇSKÉ TRESTY VOJÁKŮ JSOU:

- napomenutí;
- písemná důtka;
- výstraha pro neodpovědný výkon služby;
- snížení služebního platu až o 15% až na dobu 6 měsíců.

V § 18 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů je uvedeno, že **služební poměr vojáka z povolání zaniká:**

- a) uplynutím stanovené doby
- b) propuštěním**
- c) odnětím hodnosti**
- d) na základě rozhodnutí soudu o ztrátě vojenské hodnosti**
- e) úmrtím vojáka
- f) prohlášením vojáka za mrtvého
- g) pozbytím státního občanství České republiky
- h) ztrátou zdravotní způsobilosti na základě rozhodnutí přezkumné komise**
- i) omezením svéprávnosti
- j) zrušením ve zkušební době

Na již předešlý § 18 navazuje § 19 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou uvedeny podmínky pro propuštění ze služebního poměru.

6.3 PROPUŠTĚNÍ VOJÁKA ZE SLUŽEBNÍHO POMĚRU

Voják musí být propuštěn ze služebního poměru pokud:

c) pokud přestal být ze zdravotních důvodů způsobilý vykonávat službu v dosavadním služebním zařazení, s výjimkou zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím, nebo podle zvláštního právního předpisu, není způsobilý pro další výkon služby v dosavadním služebním zařazení a není pro něho jiné služební zařazení.

f) byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody

g) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin a jeho setrvání ve služebním poměru by ohrozilo vážnost ozbrojených sil

h) podle závěrů dvou služebních hodnocení není způsobilý pro další výkon služby

j) vykonává výdělečnou činnost bez souhlasu služebního orgánu nebo činnost odpovědného zástupce podle zvláštních právních předpisů, je členem statutárních nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost s výjimkou členství ve statutárních nebo kontrolních orgánech nestavebních bytových družstev zřízených ke správě bytového fondu a právnických osob a organizačních složek státu, jejichž zřizovatelem nebo zakladatelem je ministerstvo nebo jiný správní úřad

m) podporuje, propaguje nebo sympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob

o) podle zvláštního právního předpisu není způsobilý pro další výkon služby v dosavadním služebním zařazení, přičemž tuto nezpůsobilost zavinil svým jednáním.

Služební poměr vojáka z povolání zaniká uplynutím dvou kalendářních měsíců, které následují po dni doručení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru. Z důvodu uvedeného v odstavci 1 písmene g) musí být voják propuštěn ze služebního poměru do 6 měsíců ode dne, kdy se služební orgán o pravomocném rozsudku dozvěděl, nejpozději však do jednoho roku od nabytí právní moci rozsudku.

Vojákovi zaniká služební poměr dnem odnětí hodnosti dle § 21 odst. 3 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

6.4 POSTIHY OBČANSKÝCH ZAMĚSTNANCŮ

Postih občanského zaměstnance se řídí zákoníkem práce dle jeho provinění, porušení povinností nebo jednání, které nemá znaky protiprávního jednání a není stanovena skutková podstata trestného činu. V případě, že se občanský zaměstnanec dopustí takového jednání, které má znaky trestného činu a naplňuje skutkovou podstatu trestného činu ve vztahu k rezortu MO ČR je plně v kompetenci kriminální služby Vojenské policie, která provede šetření ve věci a v rámci vyšetřování postupuje věc na státní zastupitelství nebo v případě přestupkového jednání na příslušný správní odbor dle místní (místa trvalého bydliště dané osoby) nebo věcné příslušnosti (místo, kde se skutek stal). Do doby pravomocného rozhodnutí soudem je stále v zaměstnaneckém poměru, vzhledem k dodržování presumpce neviny což znamená, že „každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.“³⁷

Ukončení pracovního poměru může zaměstnavatel (velitel nebo vedoucí organizačního celku) MO ČR ukončit pouze výpovědí, která musí být vyhotovena písemně. Výpověď ze strany zaměstnavatele může být podána pro porušení povinností ze strany zaměstnance pouze:

- ruší-li se zaměstnavatel nebo jeho část;
- stane-li se zaměstnanec nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivnosti práce nebo o jiných organizačních změnách;
- nesmí-li zaměstnanec podle lékařského posudku vydaného poskytovatelem pracovně lékařských služeb nebo rozhodnutí příslušného správního orgánu, který lékařský posudek přezkoumává, dále konat dosavadní práci pro pracovní úraz, onemocnění nemocí z povolání nebo pro ohrožení touto nemocí, anebo dosáhl-li

³⁷ Usnesení č. 2 ze dne 28. prosince 1992, Listina základních práv a svobod, čl. 40 odst. 2

na pracovišti určeném rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví nejvyšší přípustné expozice;

- pozbyl-li zaměstnanec vzhledem ke svému zdravotnímu stavu podle lékařského posudku vydaného poskytovatelem pracovně lékařských služeb nebo rozhodnutí příslušného správního orgánu, který lékařský posudek přezkoumává, dlouhodobě zdravotní způsobilost;

- nesplňuje-li zaměstnanec předpoklady stanovené právními předpisy pro výkon sjednané práce nebo nesplňuje-li bez zavinění zaměstnavatele požadavky pro řádný výkon této práce; spočívá-li nesplňování těchto požadavků v neuspokojivých pracovních výsledcích, je možné zaměstnanci z tohoto důvodu dát výpověď, jen jestliže byl zaměstnavatelem v době posledních 12 měsíců písemně vyzván k jejich odstranění a zaměstnanec je v přiměřené době neodstranil;

- jsou-li u zaměstnance dány důvody, pro které by s ním zaměstnavatel mohl okamžitě zrušit pracovní poměr, nebo pro závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci; pro soustavné méně závažné porušování povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci je možné dát zaměstnanci výpověď, jestliže byl v době posledních 6 měsíců v souvislosti s porušením povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci písemně upozorněn na možnost výpovědi;

- poruší-li zaměstnanec zvláště hrubým způsobem jinou povinnost zaměstnance stanovenou v § 301a.³⁸

³⁸ Zákon č. 262 ze dne 7. června 2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

ZÁVĚR

Mezi nejčastěji se vyskytující fenomény rizikového chování v AČR patří zejména problematika alkoholu a psychotropních a omamných látek. Neméně důležitou problematikou jsou projevy extremismu, které jsou v poslední době nejen celospolečenským problémem, ale vyskytují se i v rezortu MO ČR. Nejlepší prevencí rizikového chování v rezortu MO ČR je funkční organizační struktura, přirozená autorita a vysoká profesionalita vedoucího – velitele organizačního celku rezortu, lidský přístup k podřízeným, nabídka pozitivních vzorů, prosazování kulturních a společenských hodnot, výchova k osobní a společenské statečnosti. Výskyt rizikového chování v rezortu MO ČR se v dnešní době eliminuje nejen činností a působením Vojenské policie, ale především činností velitelů útvarů a jejich podřízených. Činnost Vojenské policie na úseku preventivních opatření rizikového chování spočívá v provádění opatření, která se snaží předcházet protiprávnímu jednání, trestné činnosti a podílí se na ochraně vojenského materiálu a ostatního majetku státu, s nímž MO ČR hospodaří. Včasným odhalováním a šetřením protiprávních jednání (trestných činů, přestupků) přispívá bez zbytečných průtahů k co nejrychlejší realizaci represivních opatření, která ve svém důsledku mají rovněž značný preventivní účinek, a to jak pro samotného pachatele protiprávního jednání, tak pro pachatele potencionálního. Pro úspěšné plnění úkolů Vojenské policie v rámci preventivních činností v oblasti rizikového chování je velmi důležitá především odborná připravenost vojenských policistů. Za uplynulé období je stále více zvyšována pozornost rozvoji a upevňování jejich odborných znalostí a dovedností. Vedle pravidelné odborné přípravy stanovené příslušnými programy si vojenští policisté, na základě uzavřených meziresortních dohod, zvyšují svoji kvalifikaci studiem na odborných vysokých školách zaměřených na právní obory, zejména pak na Policejní akademii České republiky v bakalářských i magisterských oborech. Dále jsou využívány odborné kurzy Ministerstva vnitra České republiky zaměřené na řešení problematiky hospodářské kriminality, činnosti policejních orgánů v přípravném trestním řízení, kriminalistických expertů a dopravních specialistů. Vybraní příslušníci Vojenské policie se rovněž účastnili ročního kombinovaného kurzu prevence rizikového chování organizované MO ČR. Vojenská policie spolupracuje v rámci meziresortní dohody také s Policií České republiky v rámci

realizace šetření trestné činnosti. Činnost velitelů útvarů v oblasti prevence rizikového chování je velmi zásadní a důležitá v tom, že pracují se svými podřízenými, kteří vykazují znaky rizikového jednání nebo chování, ale ještě jejich chování nemá znaky protiprávního jednání. Velitelé jednotlivých organizačních celků ozbrojených sil AČR mají oznamovací povinnost při podezření ze spáchání trestného činu, plnění povinností vyplývajících z legislativních norem, využívání nutných šetření Vojenské policie ke zjištění osoby podezřelé ze spáchání přestupku a k zajištění důkazních prostředků nezbytných pro pozdější dokazování před správním orgánem.

Na předcházení vzniku rizikového chování příslušníků v AČR se mimo výše uvedeného podílí také morální zásady každého jednotlivce. Morální zásady vojenského profesionála by tak měly vycházet především z obecných zásad a také z morálních hodnot státu, který voják reprezentuje a brání. Dále je to týmová spolupráce, protože především ta je základem existence a vysoké výkonnosti a odbornosti příslušníků jednotlivých oddělení a útvarů. Opakem a určitým rizikem v oblasti prevence rizikového chování se tak může stát právě nezáměr o týmovou spolupráci. S tou úzce souvisí komunikace, která je určitým sdělovacím procesem a základním aspektem sociální interakce, při němž si vyměňujeme své názory, zkušenosti a informace. Na základě zjištěných statistik se domnívám, že v roce 2016 došlo k nárůstu jednotlivých fenoménů rizikového chování a to především v oblasti alkoholu. Rád bych uvedl skutečnost, že Kriminální služba Vojenská policie není v rezortu MO ČR klíčovou složkou odpovědnou za prevenci rizikového chování, ale především represivní složkou.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

DRTIL, J. *Aktuální drogové závislosti*. 1. vydání. Praha: Avicenum, 1978. ISBN 08-067-78

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál s.r.o., 2000. ISBN 80-7187-303-X

CHMELÍK, J., *Pozornost, úplatek a korupce*. 1. vydání. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-434-X

SOCHŮREK, J., *Úvod do sociální patologie*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie II*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. ISBN 80-7083-495-1

VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vydání, Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9

Usnesení č. 2 ze dne 28. prosince 1992, Listina základních práv a svobod

Zákon č. 221 ze dne 12. října 1999, o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262 ze dne 7. června 2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300 ze dne 27. září 2013, o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů

Rozkaz Ministra obrany č. 56 ze dne 29. května 2015 a Primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany

Organizační řád Agentury personalistiky Armády České republiky ze dne 17. února 2015 vydaný pod čj. 15-32/2014-1122

Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 – 2019 čj. 46-5/2014-7542 ze dne 28. listopadu 201

Školící prezentace – Extremismus, mjr. Mgr. Jan ČERMÁK příslušník Vojenské policie školitel a odborník na extremismus v rezortu Ministerstva obrany

Seznam použitých internetových zdrojů

Extremismus [online]. [2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/ncoz-extremismus-co-je-extremismus.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. *Dokumenty – kriminalita* [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx

Statistický přehled kriminality 2013, 2014, 2015, 2016 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <http://www.vp.army.cz/soubory-ke-stazeni>

SEZNAM ZKRATEK

AČR - Armáda České republiky

MO ČR - Ministerstvo obrany České republiky

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Trestné činy šetřené Vojenskou policií v souvislosti s omamně psychotropními látkami za roky 2013, 2014, 2015, 2016 v AČR 16

Tabulka 2: Trestné činy a přestupky šetřené Kriminální službou Vojenské policie v souvislosti s požitím alkoholu za roky 2013, 2014, 2015 a 2016 v AČR19

Tabulka 3: Trestné činy šetřené Vojenskou policií v souvislosti s extremismem za roky 2013, 2014, 2015, 2016 v AČR 23

Tabulka 4: Trestné činy šetřené Vojenskou policií v souvislosti s korupčním jednáním za roky 2013, 2014, 2015, 2016 v AČR25

Tabulka 5: Činnost Kriminální služby Vojenské policie za období let 2013 – 201643

Tabulka 6: Činnost Vojenské policie v rámci preventivní činnosti rizikového chování za období let 2013 - 2016 43

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Radek Tocháček

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Sociálně nežádoucí jevy v AČR a jejich prevence

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 43

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 14

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 3

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek